

بررسی رفتار اجتماعی و اثرات آن بر معماری^۱

محمد علی زارعی^{۲*}، دکتر کیانوش حسنی^۲، دکتر رضا فرمهینی فراهانی^۴

۲- کارشناسی ارشد معماری، گروه معماری، واحد یادگار امام خمینی^(ه)، شهرری، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۳- دکتری معماری، عضو هیئت علمی، گروه معماری، واحد یادگار امام خمینی^(ه)، شهرری، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

K-hasani78@yahoo.com

۴- دکتری معماری، عضو هیئت علمی، گروه معماری، واحد یادگار امام خمینی^(ه)، شهرری، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

چکیده

مسئله بنیادی تطبیق محیط کالبدی با الگوهای رفتاری با توجه همه جانبه در راستای پاسخگویی مناسب به فعالیت‌ها و نیازهای فردی و اجتماعی است. با توجه به اینکه رفتار تحت تأثیر سه حوزه فردی، اجتماعی و محیطی به وقوع می‌پیوندد، شناخت هر سه حوزه و بررسی سازگاری و تأثیرات آن‌ها بر هم حائز اهمیت است. در این پژوهش به بررسی رفتار اجتماعی به روش کیفی و از نوع توصیفی، تطبیقی و تحلیلی پرداخته شده است. در طراحی‌های روانشناسانه به محیط کالبدی به عنوان بستری برای فرآیندهای گروهی و اجتماعی توجه می‌شود. با توجه به اینکه انسان بسته به ویژگی‌های فردی و اجتماعی خود که برخاسته از ارزش‌های فرهنگی محیط زیسته او شکل می‌گیرد. به برخی از فضاها، محرک‌ها و رویدادها معنی بخشیده و متناسب با آن رفتاری را از خود بروز می‌دهد که در این حالت ملاک بررسی، رفتارهای پرتکرار خواهد بود. از این رو رفتار اجتماعی تحت تأثیر ریشه‌های فرهنگی به وقوع می‌پیوندد. پس در گام نخست باید به بررسی فرهنگ و عوامل شکل دهنده و سازنده آن پرداخته شود. به سبب تأثیر رفتارهای اجتماعی بر انسان به علم پروکسمیک پرداخته شده که محور اصلی آن فضای شخصی و اجتماعی و درک انسان از نحوه برقراری ارتباط میان افراد جامعه است. در نتیجه پیش‌بینی الگوهای رفتاری با استفاده از تجربیات مردم شناسی و جامعه شناسی و تلفیق آن با نگرش‌های معمارانه میسر خواهد بود. از آنجا که رفتار اجتماعی خود برخاسته از تأثیرات فردی و محیطی است، به بررسی این دو حوزه بر رفتار اجتماعی پرداخته شده است. پس از شناخت رفتارهای پرتکرار به پاسخ‌های مناسب معمارانه در جوابگویی به آن نیازها می‌کوشیم.

کلید واژه: روانشناسی محیط، رفتار اجتماعی، علم پروکسمیک، ازدحام، قلمرو، فضای شخصی، خلوت

^۱ این مقاله مستخرج از مطالعات پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد محمد علی زارعی تحت عنوان "طراحی محله مسکونی معاصر در محله نیاوران شهر تهران مبتنی بر ارتقای استطاعت قرارگاه رفتاری" می‌باشد که در دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام خمینی^(ه) شهر ری، با راهنمایی دکتر کیانوش حسنی و مشاوره دکتر رضا فرمهینی فراهانی انجام پذیرفته است.